

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsakega kar producirajo.
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARAC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!
na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepje-
tega spodaj ali
na ovitku, Ako (170)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
steče naročnina. Prosti-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 169.

Chicago, Ill., 6. decembra (December), 1910.

Leto (Vol.) V.

Nadškof Glennon in so- cializem.

Katoliški nadškof Glennon v St. Louisu, Mo., je predzadnje nedeljo povodom konvencije od "American Federation of Labor" pridigal v svoji cerkvi o delavskih unijah in o socializmu. Rekel je, da socializem je "filozofija piske čaše" in socialiste je imenoval sovražnike morale in dobre vlade. Dejal je tudi, da "cerkev je mati strokovnih unij."

Sodrug Victor Berger, novoizvoljeni socialistični kongresnik, kateri je zastopal na konvenciji zvezo delavskih unij v Wisconsinu, je v časopisu "St. Louis Labor" odgovoril "modremu nadškofu" sledeče:

"Nadškof Glennon trdi, da socializem je filozofija piske čaše. To je jako prosto in ne pokazuje nikakoršnega znanja. Ravno toliko pravice imam jaz reči, da nadškofova vera je žganjarska steklenica, in to je tudi prosto referenca. Velika dnevna socialna vprašanja se ne pretresajo na ta način. Nadškof Glennon trdi dalje, da bo rimsko-katoliška cerkev rešila delavsko vprašanje. Ravno ta cerkev je imela 1800 let časa in prilike, da to stori, a ni storila ničesar. Kako rimska cerkev rešuje vprašanje delavca, dokazujejo katoliške države n. pr. Irska, Italija, Španija, Meksika in južnoameriške republike, kjer so delavci v največji revščini in najbolj izkoriščani. Na Francoskem so se razmere nekoliko izboljšale šele po srditem boju s katoliško cerkvijo. A kljub temu pravi ta nadškof, da bo cerkev rešila delavsko vprašanje! —

"Nadškofova trditev, da bodo socialisti podpržali tudi otroke, je tako neumna, da sploh ne zasluži odgovora. Socializem zahteva kolektivno ali skupno lastništvo sredstev za produkcijo in distribucijo. Smatra li nadškof Glennon tudi otroke za sredstvo produkcije in distribucije?"

"Končno imam k nadškofovi sugestiji, da je 'socializem filozofija piske čaše', še omeniti interesantno fakt, da so pri vsakih dosedanjih volitvah v Milwaukee katoliški duhovniki združili z zvezno likerskih trgovcev (Retail Liquor Dealers Association) in s salunariji v boju proti socialistični stranki.

"Nadškof Glennon in ostali generalni katoliške cerkve so upravičeni, hati se socializma, kajti socializem prinaša prosveto, izobrazbo in visoko kulturo ljudstvu, vsled česar bodo duhovni nepotrebnosti."

Bratski list "St. Louis Labor" pa še dodaje:

"Sodr. Berger morda ne ve, da je nova katedrala nadškofa Glennona na Lindell boulevardu in Newstead Ave., ktera je stala deset milijonov dolarjev, sezidana s skebskimi delavci! Zidarska unija se je borila, da bi se cerkev zidala z unijskimi delavci in napovedala je štrajk. Štrajkarji so poslali k nadškofu posebni komite s prošnjo, da bi on (nadškof) posredoval zanje pri kontraktarju in prid unioziranja dela. Toda nadškof Glennon ni hotel niti videti štrajkarjev, kam bi se govoril z njimi. Nadškof Glennon, kateri danes govori, da "cerkev je mati strokovnih unij", je mirno gledal, kako je četa policajev oblegala njegovo desetmilijonsko cerkev, čuvala skebe in priganjala in tolkla unijske pikete. In nadškof Glennon, kateri hoče reprezentirati "mater strokovnih unij", ni niti s prstom ganil, ko je kontraktar izposloval pri sodišču "injunction" zoper unijske štrajkarje; injunction ni še danes razveljavljen.

In tak človek govori, da naj bo "cerkev mati delavskih unij"!

Ako je nadškof res tako nav-

dušen za delavsko stvar, naj si rajši za svojo pridigo izbere sledeči predmet:

"Zakaj je moja desetmilijonska cerkev skebsko delo?"

REVOLUCIJA V MEKSIKI.

Poročila zadnjih dni dokazujejo, da revolucija v Meksiki se ni potlačena. Revolucionarji so zelo aktivni v pokrajini med Minaca in Guaynopita zapadno od Pearsonove severozapadne železnice. Omenjene kraje, vstevši več mest, ima baje pod kontrolo vodja revolucionarjev Francisco Madero. Mesto Matamoras v državi Tamaulipas je tudi v rokah revolucionarjev. Dvigajo se tudi Indijanci v državi Yucatan.

Gustavo A. Madero, brat revolucionarnega vodje poroča, da prostovoljci v vedno večjem številu pomnožujejo čete revolucionarjev.

V Diazevih ječah v Mexico City je okrog 9000 jetnikov. Koliko jih je že dal krvoločni tiran na skrivnem usmrtiti, tega nihče ne ve.

Ameriški kapitalistični listi pišejo, da je Diaz s svojo železno roko že uničil zadnji sled revolucije. Kdor hoče naj vrjame. Ameriški listi morajo tako pisati kakor zahtevajo veliki kapitalisti: veliki ameriški kapitalisti — kot Morgan, Hearst itd. — pa imajo v Meksiki 800 milijonov dolarjev vloženega kapitala. Meksika je danes v gospodarskem oziru kolonija kapitalistov iz Zed. držav.

Kolonija za sužnje! Diaz je samo eskrbnik in politični izvršjoči blapek ameriških magnatov — in čim bolj je tiranski in despotski z meksikansko rajo, tem večje za sluge ima pri raznih Morganih. Zato pa — psst! o revoluciji se mora molčati.

Toda ameriško delavstvo ne bo molčalo.

Sodrug Warren mora v ječo.

— V Ameriki nastopajo danes ponekod proti socialistom, kot pred 25 ali 30. leti v Avstriji in Nemčiji. Danes se nimamo direktno tiskovne cenzure, pač pa imamo indirektno, potom poštnega zakona.

Sodrug Warren, urednik "Appeal to Reason" je bil obsojen na šest mesecev ječe in tisoč dolarjev globe, ker je razposlal časniške zavitke po pošti z napisom: "Kdor privede eksgubernatorja Taylora iz države Indiane v državo Kentucky, dobi tisoč dolarjev nagrade."

Sodišče ga je obsodilo radi zlorabe pošte. Sodrug Warren je dal tiskati omenjeni napis ob priliki, ko so kapitalistični banditje s silo, ne da bi se vršila kakašna sodnijska obravnava, odvedli Moyerja, Pettibona in Haywooda iz Colorade v Idaho. Slednji nevstrančni prvoboritelji organiziranih zapadnih rudarjev in plavzarjev so vložili pritožbo pri najvišjem zveznem sodišču. In član najvišjega zveznega sodišča, Harlan je razsodil, da ne gre v tem slučaju, kakšnim potom so prišli Moyer, Pettibone in Haywood v pravosodni delokrog države Idaho, marveč le za to, če jih sme sedaj soditi sodišče v Idaho, ko so tam. In to vprašanje je potrdil.

Well, je mislil Warren. Kar je dovoljeno nemu, sme izvršiti tudi drugi. Če ne gre za to, kako so Moyer in tovariši prišli v Idaho, ne gre tudi zato, kako bo eksgubernator Taylor prišel v Kentuckijo, katerega iščejo sodišča omenjene države, ker je bil zapleten v umor gubernatorja Goebela. Treba je najti človeka, da ga zvabi ali s silo privede preko reke Ohio in mož bo prišel pred sodišče radi umora.

"Ali če dva zvršita isto, ni

isto" — ta zasmehljiv izraz starega Rimljana je še danes pravomočen in v popolni veljavi. Poziv, naj se privede eksgubernatorja v Kentuckijo, je bil zločin, dasi po razsodbi najvišjega zveznega sodišča ni bil zločin, ko so Moyerja in tovariše s silo odvedli iz Colorade v Idaho.

Sodr. Warren je apeliral na najvišje zvezno sodišče. Danes še ne moremo izreči, ali bo priziv imel vspeh ali ne.

Ako najvišje sodišče potrdi obsodbo sodr. Warrena, bo to začetek boja, katerega imajo že sodruki v Avstriji za seboj. Vsekakor pa potrditev obsodbe ne bo škodila socialistom. Učinek bo nasproten, kot je bil onkray oceana.

Vsaka taka obsodba bo pomnožila socialistično armado. Konec koncev pa bo, da bodo kapitalisti odnehali, ako nočejo biti svoji lastni grobokopi.

V Avstriji dandanes mogote niti ne sanjajo, da bi s takimi nerodnimi nasilstvi uničevali socialistom politično življenje. Kaj sličenega se lahko pripeti le še v ameriški republiki, kjer so mogotci glede izobrazbe, omike politične poštenosti, plemenitosti še vsaj sto let za Evropejci.

DELAVEC NE PLAČUJE DAVKA.

Večkrat čujemo kterelega tjavendan živečega delavca, ki pravi, da delavec, kateri nima svoje hiše ali zemljišča, ne plačuje davka. Od česa bi plačeval davek?

Ali res? Čitajte tole: Železniške družbe v Illinoisu, ktere razvažajo premog od premogokopov na vse strani v mesta, so te dni podražale voznišni od premoga sedem centov pri toni. Trgovci, kateri kupujejo premog na vagono ali na debelo od premogarskih družeb, so doslej plačali 75 centov voznišne od tone mehkega premoga na vožnjo od Springfielda do Chicage. Odslej bodo plačali 82 centov pri toni na isto daljavo. Bodo-li trgovci premoga na svojih žepih trpeli teh sedem centov več, ki jih morajo plačati železnicam? Jutri! Družbe, ktere trgujejo s premogom na drobno, že naznanjajo, da se mehki premog podraži zopet za 25 centov pri toni. Tu imate! Delavec, kateri absolutno ne more biti brez premoga sedaj na zimo, bo torej plačal 25 centov več pri toni in s tem bo plačal vletrgovcem premoga tistih sedem centov povišane voznišne in zraven še nekaj profita, da si bodo kapitalisti, katerim je bog "šenkla" premog, lažje mastili brade.

PETLETNIŠKA SLAVNOSTNA IZDAJA.

1906 -- 1911.

Izide 3. januarja 1911 (štev. 173) najmanj na osemih straneh. Vsebovala bo najboljši material za socialistično propagando, material, ki mora vzbuditi najbolj zaspanega delavca. Ta izdaja "Proletarca" mora v hišo vsakega slovenskega delavca, samo ako hočete VI!

Cene so sledeče: 10 iztisov (najmanj kar se more naročiti) 40c; 25 iztisov 85c; 50 iztisov \$1.50; 75 iztisov \$2.00; 100 iztisov \$2.50; 200 iztisov \$5.00; 300 iztisov \$7.75; 400 iztisov \$9.00; 500 iztisov \$10.00; 1000 iztisov \$12. — Naročje je pa treba poslati najkasneje do 25. decembra 1910, da vemo potem koliko iztisov tiskati.

TUKAJ JE KUPON!

Izrežite, izpišite in pošljite ta kupon še danes na upravništvo "Proletarca".

PETLETNIŠKA SLAVNOSTNA IZDAJA. - 1906 -- 1911.
Upravništvu "Proletarca", 2146 Blue Isl. Ave., Chicago, Ill.
Sodruki:—V prigrabu Vam pošiljam o \$.....za.....
iztisov PETLETNIŠKE SLAVNOSTNE IZDAJE, ktera izi-
de 3. jan. 1911.
Ime
Štev. in ulica ali Box No.
Mesto Država

Splošen pregled.

— Meščansko časopisje ni le gnilo in korumpirano, ker smatra časnikarstvo za kramarstvo, marveč je tudi skuzinskoz sprideno, ker menja skoraj vsaki dan svoj program, načela in skuša v eni številki vstreti vseni naročnikom.

Le čitajte pazno slov. am. boržuzne časnike. Na eni strani bodo zagovarjali vero, na drugi jo pobijali. V prvem stopcu bodo branili delavce, v zadnjem pa kapitaliste.

Zakaj? Lastniki teh listov smatrajo svoje naročnike tako kratke pameti, da sprti pozabijo, kar čitajo.

Ali lastniki meščanskih listov bodo nekega dne doživeli razočaranje, če ne bodo krenili kmalo na drugo pot.

Vodi za nos se lahko le nekoliko ljudi in nekaj časa. Nemožne je pa voditi za nos vse ljudi in vekotrajno.

— V Reggio na Talijanskem je pred sodiščem duhovnik, ki je svojemu župniku nalil v mašno vino strupa.

Ako bi ga za okuženje in otrovanje duha ljudske množice bila tudi odločena kazen v kazenskem zakoniku, tedaj bi že večina duhovnikov v Reggio sedela v "kehi."

— Sodišče je v Pittsburgu, Pa. razpustilo trust za steklo (Imperial Window Glass Co.). Ta trust je nadzoroval 97 odstotkov produkcije v svoji stroki. Tekom desetih mesecev je zvišal ceno izdelkom za 70 odstotkov in imel vsled tega zvišanja 400 odstotkov profita od vloženega delniškega kapitala.

Ustanovitelji trusta bi morali po kazenskem zakonu v ječo. Ali sodnik se jih je usmili. Bili so bogati malopridneži. Obljubili so, da bodo razpustili trust in sodnik jih je kaznoval le z 10 tisoč dolarji denarne globe.

Seveda bo trust kmalu od smrti vstal in se formiral v drugi obliki. Za sedaj se je pa trust za denarno globo odškodil s tem, da je znižal plačo delavcem kar je za 30 do 35 odstotkov.

Delavci morajo torej plačati denarno globo za trustjane.

Ako bi delavci v ameriški republiki imeli žive unije po evropskem vzoru, poleg pa še močno delavsko politično organizacijo, tedaj bi lahko zgrabili truste z dveh strani.

Znižanje plač bi lahko onemogočila živa in krepka unija, pri-

merno število socialističnih poslancev, bi pa lahko izvršilo v postavodajni zbornici prve korake za podružabljenje trustov in korporacij.

To je edina pot, po kateri se lahko trustom pride do živga.

— Po zatrdilu katoliških časnikarjev je bog zakrivil, da ponesrečijo zrakoploveci. Vsled tega zahtevajo ti fanatiki, da zakonitim potom prepovedo zrakoplovbo.

Ako bi sodili nesreče in nezgode s perspektive katoliških fanatikov, potem bi bil bog najstrašnejše bitje, ki je vse kaj drugega kot neskončno modro, usmiljeno in dobrotljivo.

N. pr.: "Ljubi bog" je pobil in umoril že tisoče in tisoče premogarjev, ker jih ni vstvaril s pikom in jim ukazal, naj gredo kopat premog. Potopil je na tisoče mornarjev in družih ljudi, ker se ljudje niso rodili s parniki in ladijami in niso znali plavati, ko so se rodili. Kako "bogokletne" so še le železnice, katerih tudi ni vstvaril bog in na katerih dandanes pomorijo in pohabijo tudi tisoče in tisoče ljudi. Po logiki katoliških fanatikov je božja volja, če vlak skoči raz tir ali zadene ob drugega. Bog je ustvaril človeku dve nogi in ne dva kolena. Torej mora hoditi peš in se ne sme voziti.

Po logiki katoliških fanatičnih pisavev ni bog neskončno dober oče, marveč strašen moriler, ki zasluži, da pride radi milijonkratnih umorov pred porotnike.

Duhovniki tožijo, da vera peša. Ni čudo, da peša. Čuditi se moramo, da sploh še kdo verjame v boga, ko ga v katoliških časnikih spreminjajo v navadnega morileca.

— Sloga, sloga! kričite obe kapitalistični stranki — demokratska in republikanska — v Milwaukee. Složno moramo v boj proti socialistom leta 1912, vpije potapljajoča in za zadnjo bilko loveča se boržuzija. Skupnega kandidata moramo imeti za županski stolec, da vržemo sodr. Seidela. In res se ponujata dva: Prvi je pri zadnjih volitvah grozno propadli kandidat za gubernatorja. Ta je demokrat. Drugi je republikanec, dobropoznat izkoriščevalec v mestu Milwaukee.

Socialistom je vseeno, katerega kapitalistični stranki priznate kandidatom. Čimpreje se obe kapitalistični stranki združite v eno, tem preje se bodo delavcem odprle oči, da bodo spregledali in spoznali svoje prave sovražnike.

Kapitalisti le skupaj, delavci pa tudi. Tem laglje bo zmagači delavcem.

— Petintrideset let stara Ana Kelly v Philadelphiji je danes mati 19-otrok. Njen soprog je voznik, ki komaj toliko zasluži, da bi sebe in svojo soprogo preživel skromno. Vsako leto se je množila družina, včasih so prihajali tudi dvojčki. Iz tega sledi logično, da pri taki veliki družini in s takimi pičlim zaslužkom ne more izhajati nagloblja in najvarnejša gospodinja. Tako bi sodili pametni ljudje.

Ali te dni so v Philadelphiji aretirali Ano Kelly, češ, da ne skrbi za dostojno za 19. dete. V tej aretaciji se pa zreali vsa blaznost današnje človeške družbe. V socialistični družbi bi take matere uživale splošno spoštovanje, v kapitalistični jih pa zapirajo.

Nadaljni komentar nepotreben.

— V Nemčiji so socialistični poslanci v državni zbornici sprožili debato radi pretiranih mesnih cen. Sodr. Emmel je vtemeljil tako globoko in jedratno tozadevno interpelacijo, da je konzervativnim poslancem bilo težko zagovarjati uvozninsko prepoved živine in mesa v Nemčijo.

Kako se giblje veliki kapital.

Pred nekaj dnevi je počila vest, da se bliža nova finančna panika. Kje se je vest porodila, se ne ve; borzni špekulantje jo pripisujejo James J. Hillu, železniškemu magnatu, kateri je pred kratkim prekoval slabe čase. Borzni poročevalci odločno zanikajo to vest. Pravijo, da ameriški velekapitalisti še niso pripravljani na kakšno paniko ali krizo. Govorica o paniki, ako ima sploh kaj podlage, da je k večjem odsev nevošnjivosti med nekaterimi finančniki, kateri bi radi vzmernirili denarni trg in se s tem okoristili.

V dokaz navajajo borzijani velika naročila nekterih trustov Pennsylvania železnica je te dni naročila 150.000 ton jeklenih tračnic (rele); naročilo je prevzel jeklarski trust, Laekawanna Steel Co., Bethlehem in Cambria Co. New York Central železnica da je takisto naročila 100.000 ton tračnic.

Dalje navajajo narastek v produkciji železne rude. 39.000 akrov ali 60 odstotkov zemlje, v kateri je železna ruda, od celokupnih 65.000 akrov ali okrog 100 štirijskih milj — največ v Minnesoti in Michiganu — je zaaral jeklarski trust z drugim imenom United States Steel Corporation. Trust se je pogodil, da vzame poldrugi milion ton rude l. 1908 in vsako nadaljno leto po 150.000 ton več do leta 1917 ko bo število naraslo na 8,250.000 ton. Prvo leto je plačal trust za rudo 85 centov tono z vsakim letom 3/4 centa več. Iz tega je razvidno, da bo jeklarski trust leta 1917, ko doseže višek produkcije, izdal za rudo \$9,817,500. To svoto prejme — s profitom iz ostalih rudnikov na 40 akrih mineralne zemlje vred — Lake Superior Co., lastnica rudnikov, in jo razdeli med delničarje Great Northern železnice, kateri imajo takozvane "Great Northern Ore" certifikate. Samo dohodki od pogodb z jeklarskim trustom bodo torej lahko dali delničarjem omenjene železnice — ki so obenem lastniki rudnikov v Minnesoti in Michiganu — v prihodnjih sedmih letih šest odstotkov dividende ali skupno 125 milijonov dolarjev — ne da bi kateri zmed njih z mazineem ganil pri produkciji rude!

Tako se giblje veliki kapital. Vsaj borzijanci poročajo tako. Značilno pa je, kako gladko se izražunani milijoni in milijoni maštnega profita že sedem let naprej.

Vse to bodo v potu svojega obraza preskrbeli delavci!

Nadaljne socialistične zmage.

Nadaljna poročila o volilnem izidu z dne 8. novembra:

V Parsonsu, Kans., je izvoljen socialistični koroner in jeden šolski nadzornik.

V mestecu Tuckohoo, N. J., kjer žive izključno sami katoličani, je dobil sodrug Russell 43 glasov. (Hvala bogu, hvala bogu!)

Sodr. Chas De Forest, kandidat za koronerja v Atehinsonu, Wis., je izvoljen.

V treh "townshipih" okraj Labette, Cherokee in Crawford v Kansasu so zmagali vsi socialistični kandidati.

V Clevelandu, Utah, je izvoljen socialistični mirovni sodnik in jeden konštaber.

Po dosedanjih poročilih imajo socialisti v Zedinjenih državah po zadnjih volitvah 688.621 glasov. Toda število še ni popolno.

Listnica uredništva.

A. M. Chisholm, Minn.: Kakor vidite je že en tozadevni dopis priobčen. Drugo pa pride na vrsto. — Pozdrav!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Oplati po dopremlu. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznani tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilno Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podlipce, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Jančič, Treasurer.

Subscription Rates: United States and Canada, 1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES ON AGREEMENT.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

NALOGE MALEGA NARODA.

Odkar so Slovenci stopili v politično življenje, zavzema narodno vprašanje v njem prvo mesto. Nič čudnega ni to. Narodnost je Slovence še le spravila na politično bojišče, na katerem je tudi za vsa druga avstrijska plemena nacionalizem vprašanje vseh vprašanj. Med vsemi pa so Slovenci najmanjši, nevarnost, da se potlačijo in uničijo, je bila zanje največja in iz te nevarnosti je povsem naravno nastal odpor na vse strani. Boj narodov za svoj jezik in za ohranitev svojega značaja je dejstvo, o katerem se lahko različno sodi, ne da pa se utaja. Socialna demokracija ni temu boju nikdar odrekala upravičenosti, da si mora obsojati avstrijski način in pa zlorabo, ki jo uganjajo nacionalistične stranke z narodnim vprašanjem, hoteč z njim slepiti delavstvo, da bi ne spoznalo svojih razrednih interesov in nalog. Zaradi nacionalistične hinavščine je treba neprenehoma poudarjati, da ne more nobena narodna enakost premostiti socialnih nasprotij, ki so med posameznimi razredi v vsakem narodu. Neprenehoma je treba razkrivati resnico, da je gospodarska solidarnost med podjetniki in delavci nemogoča, tudi če pripadajo oboji enemu narodu. Tudi se ne sme pripuščati noben dvom o tem, da so za delavce razredni interesi najvažnejši, kajti oni odločujejo o življenju.

Da izkušajo meščanske stranke odvrniti delavce od razrednega boja, je umevno. Zakaj tudi te stranke so razredne, dasi ne priznavajo tega; in razrede, katere zastopajo, nimajo dobička od razrednega boja. Ker pa se na vojni z zvijačo včasih več doseže nego s hrabrostjo, se ni čuditi, da obsojajo razredni boj zaradi "narodnega interesa," češ, Slovenci smo premajhni, da bi se razredno cepili. Treba je torej preiskati tudi vprašanje, če je delavski razredni boj res na kvar narodnosti.

Dejstvo, o katerem ne more biti nobenega dvoma, je, da smo Slovenci majhen narod. To ni v nobenem oziru dobiček. Tudi s strogo nacionalističnega stališča se mora priznati, da je naš neugodni položaj pripisati večinoma naši malostevilnosti. Saj ves slovenski narod ne bi napolnil enega Dunaja. Ves slovenski narod si ne more ustanoviti ne toliko, ne takih kulturnih postojank kolikor eno nemško, francosko ali italijansko mesto. Par ameriških milijarderjev ima več premoženja nego ves slovenski narod. Sam Rockefeller lahko v enem hipu z eno roko več daruje za znanstvene svrhe, nego morejo Slovenci v enake namene iz vsega naroda nabrati v celem letu.

Naravno je, da ovira maloštevilnost tudi razvoj našega kapitalizma. Kljub vsem lepim frazam sičel kapitalizem nikjer ni nacionalen. Kapitalist išče dobička, kjerkoli ga more dobiti. Po vseh krajih sveta išče novih trgov ter dela s Kitajci, Sudanezi in Čulukarji ravno tako kupuje, kakor z domačini. Geslo "Svoji k svojim" velja le za konsumente, nikakor pa ne za prodajalce. Toda preden se more trgovina razširiti, mora imeti podlago. Zlasti slovenski kapitalisti so v prvi vrsti naveza-

ni na domačo kupčijo, zakaj drugi so bolj zgodaj vstali in zasedli vse važnejše postojanke tako, da mora biti že prav dobro podkovan, kdor jim hoče delati konkurenco.

Da bi si posamezni Slovenci doma napravili kapital, ki bi mogel uspešno konkurirati z nemškimi, angleškimi, ameriškim, bi morali v sedanjih razmerah izžeti svoj mali narod tako, da bi ga ugonobili. Že sedanje nabiranje kapitala v posameznih rokah učinkuje pogubno, kar pač najbolje dokazuje naraščajoče izseljevanje v Ameriko. Narod bi moral biti mnogo večji, da bi mogel brez smrtne nevarnosti pretrpeti razvoj kapitalizma.

Toda ta razvoj je naraven zakon, ki se ne da preprečiti. Tudi pri nas ne. In kdor ima odprte oči, ga lahko opazuje vsak dan. Povsod je kapitalizacija uničevala. Šibkejšje samostalne eksistence izgubljajo samostalnost; med delavstvom se razširja brezposelnost. Ogromna razlika med velikim bogastvom in siromaštvom ustvarja novo vrsto bede. Za posameznika je seveda vseeno, če ga je kapitalizem ugonobil kot člana velikega ali pa malega naroda. Z narodnega stališča pa to ni vseeno. Tudi milijon uničenih eksistent pretrpi nemški narod; za Slovence bi bila to katastrofa. Uničevanje se pa pri nas že vrši; četudi se ne vidi tisoč propadov obenem, je vendar svarilno dejstvo, da se število Slovencev skoraj nič ne množi.

Najvažnejša narodna naloga Slovencev je bila skrbeti za pomnožitev. Ta pa mora biti znana samo v širokih slojih. A ljudsko pomnoževanje je materialno vprašanje. Pogostoma se trdi, da imajo reveži več otrok kakor pa bogatini. Nekaj je na tem resnice, da ljudje v razkošnem življenju brez dela degenerirajo in se radi svoje udobnosti boje prevelikega števila otrok. Toda tudi prenaporno delo in prevelike skrbi uničujejo fizično moč. Ne glede na to pa ne odločuje vprašanje, koliko otrok se rodi, ampak koliko jih zraste. Kjer je beda, pa umirajo otroci, ker prihajajo vsled slabotnosti staršev slabotni na svet, ker jih matere ne morejo zadostno rediti in ker se v bedi razširjajo tuberkuloza in druge, zlasti otroške bolezni. Velik del jih pa sicer zraste ostanke pa slaboten, za delo manje sposoben in je zase kakor tudi za izkoriščajoči kapitalizem manje vreden od zdravih, krepkih ljudi.

Delavstvo, ki se bojuje za boljše gnotne razmere, se že s tem bojuje za fizični napredek naroda in tako je v malem narodu razredni boj v pravem pomenu besede boj za obstanek naroda. Pri nas je razredni boj naroden boj. "Rdeči prapor."

ŠTRAJK KROJAČEV V CHICAGO.

Umor štrajkarja.

Podivjanost ehikaške policije in drugih obožanih barab v službi krojaških tvrdki je dosegla višek zadnje soboto, ko je posebni policaj Tony Yacullo v službi tvrdke Royal, Taylors, ustrelil štrajkarja Karla Lazinskega, da je na mestu umrl. Umor se je zvršil na Fifth Ave. in Taylor St., kjer je Lazinkas opravljal posel piketa. Morilec so takoj zaprl. Ubiti štrajkar je bil mlad Litvin in njegova žena z otrokom doma na Poljskem vsak dan pričakuje pismo in šifkarto, da pojde za njim v Ameriko. Pokopali so ga večeraj in devet blockov dolga vrsta štrajkujočih krojačev in krojačic ga je spremlila na pokopališče.

Štrajk gre lokalnim kapitalistom že tako čez glavo, da se je ponudil mestni svet z županom na čelu, da posreduje v prilog miru. Posebni odbor, katerega je imenoval župan, se je sešel zadnji petek z zastopniki krojaške unije in tvrdke Hart, Shaffner & Marx in zboroval dva dni. Naredili so nekakšen načrt za pogodbo in ga predložili štrajkarjem na glasovanje. Glasovalo se je večeraj, rezultata pa še ne vemo ko gre "Proletarec" v tisk. Ker se pa v tistem pogodbenem načrtu nič ne omenja zaprta delavnica, glavna zahteva krojačev, ne verjamemo, da bi ga štrajkarji odobrili.

Dopisi.

ZA SOKOLSKI DOM V CLEVELANDU.

Od odbora slovenskega Sokola v Clevelandu, smo prejeli v namen ustanovitvi sokolskega doma dve okrožnici, (prošnje), od katerih eno, ki se glasi na društvo — druga se glasi na privatno osebo — priobčujemo v naslednjem:

Cleveland, O., okt. 31, 1910.

Slavno društvo:

Zapustili smo domačo grudo in se podali med valove življenja, tečeč po napredku, bodisi gnotno ali duševno. Životarili smo v tujini; prepuščeni raznim nevarnostim. V tem bednem položaju so nas bratsko sprejela razna društva pod svoja krila v obrambo proti iznerviraju domovine. Priznati moramo, da so se posamezna društva vzela do popolnosti v svojem delovanju. V zadnjih letih smo opazili lepe napredke v društvenem gibanju. Prenehale so razne kolekte za umrle, oziroma ponesrečene rojake. Preskrbljeni so za malenkost mesečno v slučaju bolezni ter v slučaju smrti dobijo njih dediči prvo podporo. A človeku ne zadostuje samo materialna eksistenca, temveč stremijo tudi za vzvišenimi idejami, ki se naj bi gojile v društvenem življenju. Tudi v tem oziru opazujemo lep napredek. Pri raznih veseljih smo slišali mlo doneče glasove, katere nam je svoje duj naša skupna mati ob zibelji Slave! Zasedovali smo v obliki dramatične krepostna dela naših pradedov.

Ker je pa treznemu mišljenju neobhodno potrebno zdravo in krepko telo, skrbe posamezna društva tudi s telovadbo do popolnosti človeškega razvitka. Ker so nam torej vsa razna sredstva do izobrazbe na razpolago, nam preostaja še eno, in to je lastni dom. Ob vsaki veselici, koncertu, igri, i. t. d., se slišijo razne opazke, katerih ključek je: Kaj pa imajo od tega? Saj delajo le za druge, večinoma tuje, ko morajo plačati veliko najemnino za dvorano. Da so se odpravile te neprilike, so začeli graditi po raznih naselbinah svoja lastna poslopja. Le žal, da se nismo v največji slovenski naselbini vzdignili toliko časa in sponja. Ni nam do tega, da bi raziskovali vzroke, pač pa nameravamo resno začeti z delom.

Društvo "Slovenski Sokol" je čutilo najbolj ono težnjo po lastnem domu ki naj bi bil na razpolago vsem Slovanom v Clevelandu, ki teže po napredku izobrazbe, vsem drugim naselbinam pa v spodbudo in sladko zavest, da so pomogle k to-li požrtovalnemu podjetju. V ta namen se je zbral 27. junija t. l. Slovenski Sokol k posvetovanju, kako naj stvarno začne. Zborovanje ni bilo brez sadu, ker bratje so se zavzeli, da prispevajo po možnosti za nakup zemljišča. Za to izvoljeni odsek je dne 8. avgusta kupil zemljišče, vogal Glass ave. in E. 61. ceste.

Temelj je torej postavljen. Prve težkoče si je "Slovenski Sokol" sam naložil na svoje rame, zanašajoč se na podporo bratskih društev po širni Ameriki, oziroma rodoljubnih rojakov. Za to se obračamo na Vas, da nam po možnosti prispevate s kakim darom. Vemo, da ima vsako društvo, oziroma posamezniki polno izdatkov; toda sedaj, ko se gre za obnovo blagor, pričakujemo gotovo pomoči.

Če se uresniči naše ideje, kar se mora zgoditi s pomočjo vaše požrtovalnosti, tedaj vam bodi sladka zavest, da ste naredili svojo dolžnost napram svojim potomcem, ko jim boste zapustili poleg drugega v svoji oporoki tudi močeno trdnjavo, v obrambo proti iznerviraju mla mlade očetinjave.

Darovi se naj naslovijo na spodaj podpisane staroste. Skupna zahvala kakor tudi poslana svote posameznika, bodo označene v slovenskem listu "Clevelandska Amerika".

Nadejajoč se povoljnega odgovora, vam kličeemo bratski Nazdar!

Josip Kalan, starosta, 1128 E. 63 St. A. Krainz, blagajnik. F. Hudovernik, tajnik.

K tej okrožnici nimamo mi ničesar drugega pripomniti kot to. Bolj bodoči Dom tudi dom duševne vadbe, kakršne imajo napr. nemški telovadci pa švedski gimnastiki? Bo to tudi delavski dom?

Okrožnice so v marsičem premalo jasne, vsled česar bo imel vsak pomisleke predno se bo odločil za prispevek.

V korist stvari sami bi bilo, če bi se odbor izrazil o tem načrtu bolj jasno in določno v kakem listu. Javne diskuzije za javne narbe ne škodijo; celo potrebne so!

Uredništvo "Proletarca" priporoča t. z. odboru, naj se o tem načrtu razpravlja v javnosti pot dom diskuzije.

Yale, Kansas.

Cenjeni sodrug! V prigrbu Vam pošiljam celoletno naročnino, ker mi je potekla že zadnji mesec. V oklepaju sem čital števil. 164. Ali odlašal sem vedno. Mišlil sem odposlati naročnino takoj po končani volilni borbi. Pa saj veste kako je. Poročati sem hotel o izidu volilne

borbe, zaeno pa obnoviti naročnino, da bi si malo dela prihranil.

V "Proletarcu" je bilo čitati 1 red meseci, da je bilo v Yale odanih pred dvema leti toliko socialističnih glasov kot republikanskih. Letos, ko so bile prve volitve, so bili v volilni komisiji 3 demokratje in 2 republikanca. Dne 8. novembra, na dan glavne volilne bitke je pa bilo tudi tako.

Vzlie temu smo mi na seji soc. kluba izvolili dva sodruga kot strážnika, da pazita, da ne pojde goljufija v evetje.

Izoljena sodruga — Slovencev Fr. Šetina in Nemeec John Schaeffer — sta bila ves dan na volišču in točno vršila dolžnost, katero jima je poveril soc. klub. Dokazala sta, da sta povsem vredna zaupanja, katerega so staveli sodrugji v njiju.

Ko so bile volitve končane, so zaprli šolsko poslopje in niso pustili nikogar notri. Kapitalistični volilni komisarji ((sočniki), med katerimi je bil tudi en črncec so delali račune, katere sta jim pa prekrizala delavska zastopnika, sodruga Šetina in Schaeffer. Volilna komisija je odločila na kratko, da omenjena sodruga ne sme biti navzoča pri štetju glasov. Seveda sta sodruga odločno protestirala proti takemu odloku. Izvolila sta, da kot državljana in izvoljena zaupnika soc. kluba zahtevata vstop. Da je krivica, ker ni nobenega socialisti v volilni komisiji, ko bi po razmerju glasov morala biti najmanj dva. Volilna komisija je nehote morala vgrizniti v kislno jabolko in dovoliti sodrugoma vstop.

Izpraznili so prvo urno in v nji je bilo več socialističnih glasov kot drugih. Ko je bilo treba zopet pričeti, je pa črncec tekel: "To je vse, notri ni več glasovnic."

Sodruga sta odgovorila: "Notri so še glasovnice."

Prva glasovnica, ki so jo zopet vzeli iz nje, je bila socialistična.

Rezultat je bil:

Oddanih glasov	259.
Socialisti	134
Republikanci	85
Demokratje	40.

Socialističnih glasov je bilo več kot obeh kapitalističnih strank. "Kupštni" črncec je strmel in osupel vprašal, odkod to prihaja? Naša sodruga sta ga podučila, da imamo tukaj socialistični klub, na kar se je po obrazih članov volilne komisije razlila kisloba.

Delavci in rojaki, ki se niste socialisti, čitajte socialistične knjige in časnike, spoznavajte socialistične nauke in postanite socialisti. Ako se ne bodete sanji brigali za zboljšanje svojega položaja, bodete trpelj, dokler se ne preselite na takozvani boljši svet.

Ko se je vršila zadnja volilna bitka, je pridrdral pred hišo avtomobil, da me popelje na volišče. Ali rekel sem: "Dve leti že hodim peš v prodajalno, pa pojdem še peš na volišče."

Delavci in rojaki! Razmišljajte zakaj so kapitalisti na dan volilne borbe tako prijazni delavcem, da jim v porabo prepuščajo celo svoje avtomobile, s katerim druge dni navadno zaničljivo gledajo delavce?

Vaše glasove potrebujejo — tovariši, delavci. Ti jim dišijo. Z vašim dovoljenjem, z vašimi glasovi vas zopet ukujejo v sužnost.

Ko sem pred štirimi leti ponesrečil v premogokopu, da sem ležal 42 dni bolan, me ni nihče peljel z avtomobilom domov. Naložili so me na voz za prevažanje lesa, da sem pri vsakem sunku na razorani cesti, čutil bolečine do srca. Pred tremi tedni je ponesrečil rojak Ivan Jenčič. Naložili ga niso na avtomobil, marveč na voz za blago. Kapitalisti imajo za delavce tovrne vozove, za zdrave, ke dar so volitve, pa avtomobile. Delavci in rojaki, ali se vam svita v glavi, zakaj?

Jenčič je ponesrečil ob treh popoldne. Padel je težak kamen na njega. Delovodja je telefoniral v družbeno pisarno po zdravniško pomoč. Odgovorili so, da pošljejo zdravnika v par minutah in njegov dom. Zvečer ob šestih uri sem obiskal bolnika, ali zdravnika še ni bilo pri njemu. Drugo jutro grem debat in vprašam dotičnega, pri katerem je bolnik na stanovanju, če je zdravnik že obiskal bolnika. Povedal je, da ga še ni bilo. Zdad mi je vse presedalo. Šel sem k odboru rudniške stro-

kovne organizacije in naznanil vso zadevo.

Odbor je šel k delovodju in zahteval, da nemudoma pride zdravnik. Prišel je, pa še le ob 9. uri jutraj. Dotlej bi bil bolnik lahko že stokrat umrl.

Tako skrbijo kapitalisti za delavce!

Ali drugo je, če ponesreči mulla. Takoj vprašajo, kdo je zakrivil nesrečo.

Zakaj? Mulla stane 800 dolarjev, delavec pa nič. Ako enega ubije, pride drugi na njegovo mesto, ki ne stane kapitalista niti centa. Ako bi imeli delavci večino v postavljenih zborih, bi imeli take za kone, da ne bi bilo treba podpornih društev in unij v današnjem smislu.

Zadnji premogarski štrajk je trajal pet mesecev in 21 dni. Vzlie temu, da so bile zahteve premogarjev skromne, se ni washingtonska vlada in gubernator države Kansas brigala za sestradane in štrajkujoče premogarje.

Vlada bi bila lahko posegla v ta štrajk v korist štrajkujočim premogarjem. Ali vlada je ponižna deklariralistov, radi tega ni imela časa pobriniti se za štrajkujoče premogarje. Za štrajkujoče premogarje je imela v rezervi le armado z nabitimi puškami, če bi premogarji malec preglasno zahtevali svojih pravic.

V Westmoreland okraju, Pa. je isto.

Oglejmo si drugo sliko.

Trust za sladkor je kupil pred kratkem več tisoč akrov zemlje. Zemljišče leži neobdelano. Na tem zemljišču, bi lahko delalo na stotine izurjenih kmetovalcev, ako bi imeli socialistično urejeno človeško družbo. Kmetovalci bi pridelovali v dobro vseh. Tako pa na zemljišču rasteta le plevel in osat. To je kapitalistično gospodarstvo.

Čul sem nekatere rojake, da se radi tega ne pridružijo socialistom, ker so še prešibki. Dobro! Pridružite se nam, pa bomo bolj močni.

Drugi zopet trdijo, da socialisti niso dobri. Well, tem odgovorjam, da si kapitalisti nabavijo nove stroje, da rabijo manj delavcev pri delu.

Vi delavci se pa oprimate novega nauka, nove misli, ki pravi, da naj dela vsak zdrav človek in vsak delavec prejme za plačilo tudi celo vrednost svojega izdelka. Študirajte to, pa se bodele kmalu prepričali, da so socialisti "all right."

Delavci! Kedaj so se republikanci ali demokratje brigali za vas, ko ste gladni od tvornice do tvornice prosjčali za delo. Zdad imamo republikansko vlado in stotisoče delavcev je brez dela. Zakaj ti dobri republikanci ne prekrbijo dela, strehe in kruha brezposelnim tovarišem?

Ker živimo v kapitalistični družbi, v kateri sme vsak kapitalist izkoriščati delavce poljubno in katero priznajo republikanci za modro urejeno človeško družbo.

Delavci! Dva leta imamo sedaj časa do prihodnje volilne bitke. Časa zadosti, da preučite socialistične nauke in po svojem prepričanju glasujete pri prihodnjih volitvah za socialistično stranko.

Socializem raste in maršira tudi v ameriški republik. Delavce, rojaki! Pridružite se tudi ti socialistični armadi, da tem preje zaplola zmagonosni prapor socializma, da bodemo zaklicali: Ameriška republika je domovina svobodnih in vrlih mož.

Pozdrav vsem somišljenikom, rojakom, posebno pa čitateljem "Proletarca."

Yalski socialist.

La Salle, Ills.

Cenjeni sodrug urednik!

Kot je vam znano, smo imeli tudi Lasallčanje volilni boj na dan volitev, dne 8. novembra, t. l. Strank ne bom našteval, saj jih po znate. Omenim naj le, da so se pripravljale škandalozne agitacije za graftarje še izza spomladi. Le žal, da so se teh nizkotnih agitacij udeleževali tudi eni Slovencev — in to kar javno, ne da bi se tega sramovali. Razni "henehmani" graftarjev so jih vozili na volišče na kočijah. Vsi ti so bili večina delavci, trpini. Kaj si morajo neki kapitalisti misliti o taci delavcih, ki jih na volilni dan

Opazovalec.

Sram bilo taci izdajalec delavskih interesov!

Priznati pa je po drugi strani tudi treba, da so eni slov. delavci pridno agitirali za soc. kandidata. Uspeh te agitacije je bil, da je so dr. Duncan Mc Donald, kandidat za deželnega poslanca v 39 okraju dobil v 1 preskrutu 95, v 2. 88, 3. 151, 4. 74½, 5. 76, 6. 108, 7. 141, 8. 282 glasov. Skupaj 1016 glasov. S tem je število glasov v La Salle naraslo za 125 odstotkov v dveh letih. V mestecu Peru so uprizorili nemški sodrugi veliko agitacijo za so dr. Mc Donalda. In dobil je 443 glasov. Pri zadnjih volitvah je bilo za isto mesto odanih le 95. Brez pretrianosti se lahko trdi, da je dobil so dr. Mc Donald v La Salle Countyju nad 3000 glasov. Brez velikega napora smemo pri prihodnjih volitvah pričakovati, da izvolimo soc. kandidata v illinoisko postavodajo.

Malo časa pred volitvam sva s sodrugom Potiskom pred "šaf-tom" razdajala "Chicago Daily Socialist" in "Next Step". Nekdo oseba, ki sliši na ime King — je brž čutila potrebo, da vtakne svoj nos tje, kamor ne sliši in je izjavila, češ, da ne razumeva ne čitati ne pisati, pa da razdajava angleške časopise. Mesto te opazke, bi bilo za "kumštnega" Kinga bolj pametno, da bi se pridružil in pomagal, kajti tudi on obeti šibo sedanjega kapitalističnega reda, če prav so njegovi možgani premajhni, da bi se tega zavedal.

Mi ga prepustimo usodi.

K sklepu poročila pozdravljam vse sodruge in jim kličem na delo za kampanjo v letu 1912.

Joe Bratkovič.

Listu v podporo.

Nabrano med sodrugji pri Jos. Briceljnu dne 27. nov. t. l.: Frank Pavlovič, dvakrat gospod, 10 et; Ig. Travnik, dvakrat gospod, 10 et; Fr. Merlak, enkrat gospod 5 et; Fr. Černe iz Clevelanda, ker se je vse tako dobro izšlo \$1.00; Frank Merlak, \$1.00; Ig. Travnik 50 et; Jos. Dremelj, zato ker se čutim med svojimi ljudmi 25 et; Neimenovani, radi tega, ker John Pajk ne bode Boss čez Slovence v Conemaugh, Pa., 10 et; Neimenovani: Zato, ker je bilo že dosti bolj poštenih obošenih kakor je John Pajk, 10 et; Ignacij Kos: Da popravim pomoto, ker sem zadnjič trdil, da je bil Ant. Stražisar pravilno izvoljen v odbor S. D. P. Z., kar pa ni res 50 et; Jos. Bricelj: Ker je slavljenec zdrav 50 et; Peter Anžič: Ker sem bil v teku dveh let samo enkrat pri notarju 25 et; Jakob Kocjan: Ker pevsko društvo v Conemaugh išče pevovodja 25 et; Štefan Zabrie: Ker pevsko društvo v Conemaugh nima svojega pevovodja, a vzlie temu dobro napredujemo 25 et; Rafael Zupance: Ker se je posrečilo spraviti dva domov 25 et; Ant. Semič: Ker smo videli kukavico na 27. nov. 25 et; Frank Kraje: Ker se je zmfal agent Conemaughskega notarja 25 et; Toni Gabrenja: Ker se je Pajk v svojo lastno mrežo vjel 25 et; Neimenovan 25 et; Jernej Lovko: Kukavica znese jajce v tujem gnezdu 25 et; Jack Kocjan: Ker dotično jajce ni imelo nobenega uspeha v našem gnezdu 10 et; Neimenovan: Tudi kukavica zastonj kuka 10 et; Fr. Pavlovič: Ker je bil Andrej Vidrih izvoljen preds. istega večera 25 et; Josip Pavlovič: Kraška burja vedno z večjo močjo pihna na njega visokost 25 et. Skupno torej \$7.15. Vsem hvala!

Chisholm, Minn.

Odgovor rojaku, ki je iskal Proletarčevega dopisnika.

Dotičnega radovedneža prosim, da naj se še zglesi v Chisholmu. Zadnjič nisem imel prilike, da bi osebno govoril z njim, ker nisem vedel, da je oni, ki je poizvedoval za mene.

Opozarjam pa vse slov. rojake, ki niso za delavsko stranko, če prihajajo po nasvete ali se hočejo seznaniti z menoj, da naj pridejo pošteno in odkrito kot delavec h delavcu, hinavščino, klečaplaztvo in druge enake čednost pa naj odlože, ker za zadnje vrste rojakov nimam časa.

Naročajte karte-naročnice! Koliko naj vam jih pošljemo?

Stranka

Zvrševalni odbor slovenske organizacije v Jugosl. soc. Zvezi:
 John Petrič,
 Jože Zavertnik st.,
 Frank Petrič.
 Za narodni odbor:
 Frank Podlipiec,
 Mike Kastrun.

Pozivljiva se vse tajnike jugoslovenskih socialističnih klubov, da štajajo vsako številko "Proletarca" pod kolono "Stranka". To pa zato, ker bode sedaj pri naraščajoči organizaciji vedno kaj važnega, tičeče se tajnikov. S tem se prihrani čas in denar organizaciji.

Danes potrebuje organizacija nujno finančnih sredstev za izvršitev poslovanja, kakor tiskovine in drugo. Opozorja se torej, da pošljejo vsi soc. klubovi mesečne prispevke kakor se glase pravila. Tajniki naj skrbijo, da vsak sodrug izpolni eno vstopnico, to so one, katere smo pred kratkim časom razposlali s pravili. Kakor hitro so vse izpolnjene, naj se vrnejo na narodnega tajnika Johna Petriča, 2708 S. Lawndale Ave. V slučaju, da kateri klub nima zadosti vstopnic ali pravil, naj to naznani, da se mu takoj dopošlje. Stare, prejšnje vstopnice niso veljavne. Vsak tajnik naj ostale vstopnice in pravila hrani za nove člane. Vsakemu novemu pristopniku članu naj se da istis pravil, izpolni naj vzajemno karto in naj se jo o priliki sem pošlje. Kakor hitro dobimo njegovo vstopnico, ga smatramo za člana. Vstopnice služijo pri organizaciji za pregled in nakup-asesmentnih znamk. Kakor hitro so vse tedanje vstopnice skupaj, bo glav. odbor skrbel, da se dobi od socialist. stranke posebni črtar ali privele gij, izdajati echartarje za jugoslov. soc. klube.

John Petrič, tajnik.
 Opomba: Pripeti se, da se na nekatera pisma ne da takoj odgovora. Vzrok temu je, ker delam za gospodarja včasih izven Chicago. Toliko na znanje.

J. P.

Pozor!
 Konec leta se bliža, vsled tega se opozarja vse jugoslovenske soc. klube, da takoj po volitvah za prihodnje leto, javite natančni naslov tajnika, dan in prostor obdržavanja sej, da se to priobči v "Proletarca".
 Pripetilo se je že, da je včasih kak drug sodrug opravljal delo začasnega tajnika, najsi bo že iz katerega tehničnega vzroka, to nam je delalo nepriroke. V takem slučaju naj dotičnik pristavi: N. N. za tajnika, ali v odsotnosti tajnika N. N.

SLOV. DELAVCI V SYGANU, PA!

Dne 31. decembra vsi na veselico, ki jo jugosl. soc. klub št. 13. priredi v svojih prostorih. Na veselici bo sviral sloveča češka godba z Bower Hilla. Začetek je točno ob šesti uri zvečer.

Čistj prebitek je namenjen za podporo štrajkujočim bratov v Westmoreland okrugu.

Vsak delavec, ki ljubi svojo deo, svoj dom, se mora udeležiti veselice. Mesece so bratje - delavci v Westmoreland okrugu že na štrajku. In danes so bolj složni v tem dolgotrajnem boju proti trdosrčnim kapitalistom, kot so bili, ko je prišel štrajk, dasi jih upadli in blede obrazi njih žena in otrok spominjajo vsaki dan, da v hiši kraljujeta beda in glad.

Delavci! Kar se danes vrši v Westmoreland okrugu, lahko zadene nas ob priliki.
 Vsi do zadnjega na veselico, da vsaj malce omilimo strašno bedo, ki jo trpijo žene in otroci štrajkarjev.

ODBOR.
 Sygan, Pa.

Cenjeni sodrug!
 Zadnja seja soc. kluba dne 20. m. m. je bila dobro obiskana. Važni zaključki so: Dvajset dolarjev podpore štrajkujočim premogarjem v Westmoreland okrugu. Naroči se 60 iztisov novoletne izdaje "Proletarca". Dne 31. dec. se vrši veselica v korist štrajkujočim premogarjem v Westmoreland okrugu.

Prihodnja seja se vrši dne 17. decembra. Začetek točno ob 7. uri zvečer. Seja dne 17. dec. je važna. Na dnevnem redu so nujne točke, katere bo treba rešiti takoj. Vsled tega je dolžnost sodrugov, da se vsi do zadnjega vdeležijo te seje.

Louis Glažer, taj.

POZOR ČIKAŠKI ČITATELJI!
 Pred kratkem se je na vse čikaške čitatele poslalo po dve vstopnici za maskaradno veselico, ki jo priredi soc. stranka v Cook Countiju na Silvestrov večer v Colizeumu.

Pričakujemo, da bo vsak čitatelj vzel eno vstopnico in prodal tudi drugo, ker gre čisti dobiček v našo korist. Upamo seveda tudi, da se sleherni te mednarodne maskarade udeleži. Razdalo se bo več dobitkov. Največji je \$200 v gotovini. Za dobo zabavo bo preskrbljeno.

Tudi slovenski delavec naj pokaže svojo solidarnost.
 Čitatelji, ki se maskarade po nobeni ceni ne morejo udeležiti niti prodati poslanih vstopnic, naj jih ne zavržejo ampak hranijo naj jih, ker bo tisti teden po novem letu prišel naš zaupnik okoli in denar ali vstopnice kolektal.

Pozor torej!
 T. z. odbor.

NAŠ TISK.

"Naši zapiski" za november imajo sledečo zanimivo vsebino: F. L. Tuma: Delavsko zavarovanje na Nemškem. — W. Ellenbogen: Južna železnica. — Dr. H. Tuma: Uvod v znanstveno mlšljenje. — (Konec) Josip Agnelletto: Slovenske narodne gospodarske ertice. — Pregled: kulturni, literarni. I. S. Machar: Sonet k socialnemu uprašanju. Naši zapiski stanejo \$1.00 za vse leto in se jih naroči pri uprasništvu "N. Z." Šelenburgove uliše št. 6/II. v Ljubljani.

Tiskovni škrat

spet nagaja. Že nekaj tednov neusmiljeno rogovili po kolonah Proletarca.

Za nazaj ne bomo popravljali njegovih kozlov, ampak gledali bomo, da jih v bodoče ne bo tako brez skrbi streljal.

Prosimo čitatele, da nam za škratove muhe ne zamerijo.

29.108 glasov v Chicagu.

Uradno štetje glasov oddanih dne 8. nov. v Cook County je končano in iz uradnega poročila je razvidno, da je dobila socialistična stranka v Chicagu 29.108 glasov.

KOLIKO VRST SVOBODOMISLJNOSTI STRUJ JE?

"The Truth Seeker" (Iskalec resnice) piše v svoji 47. številki tega letnika, da je v Ameriki šest vrst svobodomisljnih struje. Te struje se dele: Mangasarjev aristokratski racionalizem, Ward-

Lewisov demokratičen racionalizem, Sercombejev racionalni racionalizem, Rubinkamov diletanovski racionalizem, Ethical Society — kulturni racionalizem in antropologične družbe zabavni racionalizem.

— Posledica septembreskega predpusta so brezdvomno skebske karte vizitnice, na katerih je zapisano sledeče: Slovenian Democratic political club, Anton Preseren president. Pravilneje in v so glasju presidenta bi bilo, če bi se na skebski vizitnici glasil: slovenski klub krvavih in mesenih klobas, vina, šnopsa in skebarije.

ONSTRAN OCEANA.

— Socialisti v Nemčiji so zopet izvojevali zmago. V volilnem okrožju Frankenhause je izvoljen socialistični zastopnik v državni zbor.

— Peter Maslov, ruski pisatelj je bil zadnje dni pregan v Sibirijo samo zato, ker se mu je dokazalo, da je član socialistične stranke. Obravnava proti Maslovu je bila tajna.

— Socialistična stranka na Portugalskem je v Lisaboni izdala manifest, s katerim proglašala, da bo podpirala novo republikansko vlado, ako se pokaže, da bo (nova vlada) čuvala koristi delavstva in kmetstva.

— Lev Tolstoj je bil pokopan dne 22. novembra. Pogreb je bil civilen, t. j. brez vsakih cerkvenih ali verskih obredov. Ruska vlada je prepovedala vsako javno žalovanje, a kljub temu so nepregledne čete mužikov, ruskih kmetov in ostalih sočustvenikov spremljale truplo slavnega pisatelja in velikega misleca k zadnjemu počitku. Pokopali so Tolstoja na širni planjavi v obližju njegovog doma Jasne Poljane pod hrastovim drevosom, ktere ga je enkrat sam nazval "hrast siromaštva". Pod tem hrastom so se navadno zbirali siromašni kmetje iz okolice in sprejemali darove od Tolstoja. Tolstoj sam je pred svojo smrtjo izrečno naročil, da naj ga pokopljejo pod tem hrastom. In njegova želja se je izpolnila.

Slovenski listi v Ameriki, kateri večinoma capljajo za ameriškim kapitalističnim časopisjem, so zadnje čase bogati na poročilih in komentarjih o zmagah in napredku socialistične stranke. Bodimo potrpežljivi. Naj pišejo. Čim več pišejo — tem boljše za nas, našo propagando.

Kapitalistična trobila pišejo z nekakim pompom, da so cene mesa padle v Chicagu. Mi o tem nič ne vemo. Meso je drago kot je bilo. Mesarski trust si je zopet dovolil "trick", da se ponorčuje iz lačnega delavčevega želodeca.

Saj smo vedeli. Izbačeni portugalski menihi se selijo v Avstrijo. Celo krdele teh črnih trolov je pred par tedni "pritrepalo" na Koroško, kjer so jih — naravno! — "gostoljubno" sprejeli. Avstrija je pač "dump" ali smetišče kamor vsi prosvitljeni evropski narodi odkidajo ves nepotreben gnoj in smeti. Ubogo avstrijsko ljudstvo! Ubogo telo slovenskega naroda! Ni dovolj, da je na tebi že vse črno raznega mrčesa, zdaj dobiš še gladne portugalske uši, ktere so Portugalci izžajfali iz sebe.

Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo".

Skladišče čevljev
 za dame, moške in otroke
Domača trdka
 Izdeluje nove čevlje po meri in prevzame vsa popravljajna dela, spadajoča v čevljarsko obrt!
 Za obila naročila se priporoča sl. občinstvu
JOSIP JECMENJAK, lastnik
 1831 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

NAJBOLJŠA KUHINJA!
 Billiards, Pool Table, Prenočišča za potnike.
 Jedi pripravljene po domače. Odprto po dnevi in po noči.
P. Perič, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill.

Zalostna dedščina.
 Dobroznano dejstvo je, da otroci podedujejo po svojih starših ne samo njihove kreposti, marveč tudi mnoge napake. Najžalostnejša dedščina je bolezen ali nagnjenost k iste. Taki ljude bi morali vedno kar najbolje skrbeti zase in tiste, ki jih nadlegujejo revmatizem, razdražljivost in druge dolgotrajne bolezni, opozarjamo na Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, ki v takih slučajih gotovo prav izvrstno učinkuje. Pomniti treba, da je redna prebava temelj zdravja in moči in da je Trinerjevo vino čudovito zdravilo za sve prebavne nerednosti. Uravnava delovanje vseh organov, olajšava bol in ščipanje, želodčne nepriroke, zapeko, tudi zastaralo, revmatizem, glavobol in črevesne bolezni. Trinerjevo vino je sedaj mnogo močnejše in ima večjo zdravilno moč nego poprej. V lekarnah, Jos. Triner, 1333-1339 So. Ashland Avenue, Chicago, Ill.

PRVA SLOVENSKA Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,
 kjer se toči dobra vina in importirano pilsensko pivo. Antja vina na galone in na drobno.
Ant. Schnabl,
 cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill

Nove JESENSKE obleke
 v vseh najnovjših krojih in barvah
\$7.50 do \$25.00
 "PRESTO"
 največji patentovan ovratnik.
Sukne
 po krojih Kerseys, Vicunas, in Tweeds v vseh barvah za moške, dečke in otroke
\$6.50 do \$30.00

LAWDALE CLOTHING HOUSE
 S.W. Corner 26th & Central Park Ave.
Rudolph Layer,
 lastnik.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio
 J. SVETE po domače pri ZALARJU
 6120 St. Clair ave
 toči vino, pivo in žganje prve vrste. Smodke prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojen poset se priporoča rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
 Najpripravnější in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvate.
Regularna vožnja med New-Yorkom, Trstom in Reko.
 Brzi poštni in novi parobrodi na dva vikajka:
Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania

Druge nove parnike, ki bodo vozili 19 milj na uro, gradijo.—Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku.—Vsi parniki imajo brezdišni brzozav, električno razsvetlavo in so moderno urejeni.—Hrana je domača. —Mornarji in zdravniki govorijo slovensko in hrvatsko.
 Za nadaljne informacije, cene in vozne listke obrnite se na naše zastopnike ali pa na:

PHELPS BROS. & CO.
 Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.

Slovincem in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico.
FRANK ZORNIAK,
 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajjski tobak vsake vrste
 za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,
 1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

POZOR! POZOR!
IG. KUŠLJAN
 GOSTILNIČAR
 229-1st Ave., Milwaukee, Wis.
 Ima najbolje pijače in vedno pripravljen prizek, po zmernih cenah.—Lokali in potujoči rojaki—dobrodošli!

Sodrugil! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo"!

I. STRAUB URAR
 1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, veriše, pretnov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.
 Obiščite ga!

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
 Zdravnik za notranje bolezni in ranoceelnik.
 [Zdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravilo, 1924-26 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovenski.]

Slovincem in Hrvatom!
 namenjamo, da izdelujemo raznovrstne
obleke, po najnovjšem kroju. Uniško delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k spa. daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledjte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem
J. J. DVORAK & CO.
 UNION CLOTHIERS-TAILORS
 BLUE ISLAND AVE.
 1853-55 Blue Island Ave. Chicago, Ill.

Slike za Božič
 naj se preskrbe zdaj. Nikar ne čakajte predolgo.
Wilke
 dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne in najfinije slike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene skupine.
 Fotografira tudi zvečer po naročilu.
1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
 NA VOGALU 14. PLACE.
 TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri
 po \$20, \$22, \$25.
Prodajamo gotove obleke
 \$10, \$12, \$14, \$15.
Imamo veliko zalogo modernih klobukov v najraznovrstnih bojah.
V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kratvat, jank, spodnjih blač, opank, i t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,**
PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE
 1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje mož v 5 dneh
 brez noža in bolečin
Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)
 Ozdravim vsega, kdo trpi na Varicoeli, Stricturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodenico in bolezni tihoših se možkih.
 Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucator zdravnikov brezuspešno, da posejdem le jaz edino sredstvo, v katerim zdravim vspešno.
 Za nevspešno zdravljenje ni treba plačati—le za vspešno Ozdravim pozitivno želočne bolezni, pljučna, na p-tria in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.
 Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, nade... Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovjšo metodo.
 ... ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno.—Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline.—Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zastoj. Govornik slovensko.
DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST. CHICAGO
 between Randolph and Lake Sts.
 Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

MEDNARODNO MASKARADO
 prirede
SOCIJALISTIČNE ORGANIZACIJE v Cook Countiju
NA SILVESTROV VEČER T. L.
 v velikanski areni Colizeuma
 NA WABASH AVE. IN 15ti CBSTI.
 Na tej maskaradi bo zastopanih cela vrsta narodov. Za dobro godbo, ples, pijače vse vrste in izvrstno zabavo bo skrbel v in izvoljeni mednarodni odbor. Razdello se bo več dobitkov. Ustopnice stanejo pri blagajni pred durmi 50c. Pri upr. Proletarca in agitatorjih 25c.

SOCIALIZEM POSAMEZNIKA.

Iz naših zapiskov.

(Konec.)

Ta vzgoja, ki je že v polnem teku in je najnujnejša utemeljena v današnjem socialnem gibanju, pa zahteva v prvi vrsti možnost duševnega razvitka in konkurence. Danes te možnosti še ni. Doseči pa se mora kot socialna in družabna nužnost, zakaj iz nje se le izide zmagovalna socialna solidarnost in socialna zavest, ki naj sledi današnjim družabni in socialni nepopolnosti.

VIII.

Socializem je nauk življenja ne knjig. — Ni nauk, da bi se morali mučiti s tem, kje ga spravimo v sklad z vsakdanjem življenjem; ne, on sam rase iz življenja. Kjer ni življenja, dela in neprestanega napredovanja, tam tudi socializma ne smemo in ne moremo iskati. Posameznik je, ki potrebuje jasnega naziranja o socializmu, pravnako, kakor je zaupno naziranje o življenju sploh nujno. Zato je za socialni razvitek naše dobe merodajen in odgovoren posameznik kot skupina.

Nihče torej ne more reči o sebi, da je socialist samo radi tega, ker je proletarijata nastopil in nastopa, zgolj vsled tega, da s tem koristi sam svoji osebi, temveč vedno socialist biti je pa stvar v prvi vrsti tudi čuda. Čuvstvo mi veleva, da je to nepravilno in krivično, ono pa pravilno in pravičnejše.

Socializem je torej umstveno in čustveno merilo za posameznika. Obenem je socializem etično in estetično pravilo za hotenje posameznika.

Nasprotno pa mislim, da socializem in duh naše dobe ne moreta versta posameznika zametavati. Zakaj verstvo posameznika je najvišje dobro ki ga imamo. Verstvo ne more nikoli izpodjedati socialnega duha in socialistične misli. Verstvo je večno, neizbrpno, ker je neprestano delujoč del v duševnem življenju človeštva. Naj so socialna vprašanja današnje dobe še tako komplicirana in velika, rešena bodo, ko bo stalo versto vprašanje še vedno pred nami.

Neumestno se mi tedaj zdi, pobijati verski čut ki je za posameznika najvišje individualno uživanje, v hrepenenju lačnega želodeca, v socialistični formi, poznani iz prve dobe socialnih razmer. Zakaj socializem, ki temelji zgolj v gotovosti materialnega uživanja, v hrepenenju lačnega želodeca, ni močan in stalen.

Nasprotno smatram za socialistično prepričanje posameznika kot potrebno, imeti nedotaknjen respekt pred verstvom individualja. Osebo smatram resnično in neomajano verstvo posameznika za najtrdnjšo oporo v socialnem in družabnem boju tlačnih za osvoboditev. Seveda je ta opora povsem individualnega značaja temelječa v izrazitem in močnem individualizmu. Zavednost verstva posameznika je ekstrakt vse dosedanje naše kulture in zgodovine in pa individualnega razpoloženja ljudi.

V zapadni Evropi je danes doma tradicija, da je socialistično prepričanje nekaj antipod verstva. Za zgodovinarje je ta pojav umljiv s tega stališča, da se propagira v najčestejših slučajih socializem kot znanstveni produkt filozofičnega materialističnega zora. Socialno čustvo se potem razliva tam, kjer boli, upliva na čutenje razvitega individualja razdirajoče, namesto hladilno. In splošno nagnenje do socialnega dela buta potem v čisto napačen zid. Mnogo zgodovinskih porazov socialistične misli v novejši dobi lahko kratkomalo pripisemo tej nevarni napaki v socialnih bojih.

Socializem je splošna vseobče družabna smer, ki nima povoda omajati verstva posamezniku.

Socializem pa tudi ni nobena šablona, po katero pravilih naj bi kdaj živel srečno vsi narodi. Že danes poznamo francoski, nemški, ruski itd. socializem. V razviku posameznega naroda pravnako kakor v razviku posameznika temelji napredek socializma. On nastaja iz potrebe. Slovenci napravimo

potrebujemo slovenskega socializma, ne v tem smislu slovenskega, da bi poznal zgolj kake narodne šovinistične težnje, temveč socializem, ki ima stike in zveze s socialistično idejo povsod, kjer ista napreduje in se razvija, skratka potrebujemo socializma, ki more njem prikladen in uporabljiv biti. Pri tem seveda ni prezreti, da je socialna misel povsod enaka, naš na socialistični misli temelječi etični nauk je povsod in za vse enak.

V gospodarskem in kulturnem oziru je socializem višja smer. Ta smer nam more biti koristna. To pa samo tedaj, če res čutimo ž njo in živimo z njo. Za to je potrebna socialna vzgoja. In s stališča vzgoje tudi socializem kot gospodarstven in kulturni program ni človeštvu še končni cilj. Napredek je namreč stalen.

Vklepati tedaj ta življenski nauk v kake natančno izmerjene in strogo urejene teorije ne gre. Ni mogoče. Vidimo, da so se do danes vsi taki poskusi ponesrečili. Zaprtašeni leže mogočni foliantji za bodoče življenje namenjenih teorij med utopisti, ki so padli. In še vedno padajo.

Socialisti smo, ker želimo socialne pravice. Socialna pravica sama na sebi sicer ni nikak socialen faktor, ampak postati more vsled našega hotenja po odpravi izkoriščanja po kapitalu kot produkcijski moči. To hotenje pa ne temelji le v zavesti izkoriščenega proletarca, temveč tudi v misli posameznika, ki ima pojem o pravici. Ta pojem je samoumevno relativen. Ampak naše, četudi nehoteno teženje po pravici in resnici, nas vodi do socializma. Zato sega socializem naravno tudi v duševno življenje posameznika. Od tod tip socialista.

Socialna izobrazba je tedaj tako potrebna, kot vsakdanji kruh. Ker potrebujemo kruha, potrebujemo socializma.

Socializem hoče življenja; v duševnem oziru novega pomlajenega življenja; v gnotnem oziru pravičnega socialnega življenja da more prospetati kultura, vir vsemu človeškemu dejanju in nehanju.

Duševno močan in čustveno globok človek stopa v socializem.

SLIKA IZ CHIKAŠKIH KROJAČNIC.

V sledečih vrsticah podajemo življenje jedne krojaške delavke, rodom Italijanke z imenom Clara Masiloti, ktera je te dni jedna najbolj navdušenih štrajkaric v velikem štrajku krojaških delavcev in delavk v Chicagu. Življenje te delavke, kakor ga sama opisuje, je življenje tisočih in tisočih drugih delavk; živa slika je mezdne sužnosti in boja siromašnih bitij s pošastnim zmogel kapitalizma. Kdor z občutkom čita te vrstice — in ni ga človeka, kteri ima gorko kri v svojih žilah, da bi ne občutil — jasno mu je, zakaj je 50.000 krojaških delavcev in delavk v tem mestu napovedalo boj svojim delodajalcem.

Ostavlila sem šolo — pripoveduje Klara Masiloti — v svojem trinajstem letu in sem šla v tvornico. Delala sem dva tedna in dali so mi 32 centov na dan. Čez dva tedna sem pustila in dobila delo pri krojaških tvrdki Hart, Schaffner & Marx. Delala sem naramne podkladke na suknjah. Dobilala sem \$2.50 za deseturno dnevno delo.

Preddelavec je rekel, da je to preveč in dal mi je delo od komada. Na ta način sem imela dva centa od suknje in tri cente in pol od površnika. V treh dneh sem zaslužila dolar in pol. Pustila sem takoj in šla k tvrdki Lewis Bros. 341 Franklin St. Tam sem prihajala gumble in vlagala pri suknjah podkladke. Ravnotisto delo je z mano opravljala še jedna deklica. Dali so mi šest dolarjev na teden. Naenkrat so pa moji tovarišiče odslovili in meni dali tudi njeno delo. Delala sem za dve. Delala trdo celi dan. Nisem imela časa, da bi se vode napila; moj prostor je bil preobložen z oblekami. Šla sem pak bossu in mu rekla: "Gospod Lewis, dajte mi večjo plačo, ali ne vidite, da izvršujem delo za dve delavki?"

Odgovoril mi je: "Ti me no

smeš opominjati, koliko ti najdam. Ako hočem, dobiš samo tri dolarje tedensko. Napravi kolikor češ, šest dolarjev je zate dosti."

Nekega poletnega dne je bilo zelo vroče. Imela sem veliko dela. Prišlo mi je slabo in šla sem v sobo za preoblačevanje tef legla. Dolgo nisem mogla vstati. Nazadnje je boss poslal jedno delavko, da pogleda kaj mi je. Vrnila sem se v delavnico, toda delati nisem mogla. Pride boss in zarezal: "Zakaj ne greš domov?" "Rada bi šla" — odgovorim — "a ne morem hoditi." "Idi ven, na ulico" — zarezal je spet — "in tam umri! Ne umiraj tu, v delavnici, da bi imel še sitnosti s tabo."

Pustila sem delo tamkaj in dobila drugo pri Kuppenheimer & Co. na Van Buren in Halsted ulici. Moj novi preddelavec se je zval Frazier. Imel je pomočnika z imenom Joe. Bil je slab človek. Delala sem žive na rokavih. Plačali so mi osem in pol centa od suknje. Preddelavec je hotel fino delo. Prešiti nisem mogla več kot dva in dvajset suknj na dan. Bila sem tam dva meseca. Nekega dne je pomožni preddelavec vzel suknjo z mojega stola in je ni zaznamoval. Plačana sem pa bila od komada. Pozvala sem ga, da naj zaznamuje mojo suknjo. "Kakšno suknjo? Ali noriš, ali kraješ suknje?" bil je odgovor.

"Moj bog!" — rekla sem — "nisi ravno zdaj vzel suknje z mojega stola? Ali bom zastoj šivila cele pol ure?"

"Kaj me briga! Jaz sem boss in delam kar hočem. Drži jezik za zobmi!"

"Bom pa pustila delo," rekla sem ko mi je kri plala od jeze in užaljenja.

Ko so druge dekleta videla, da se pripravljam za odhod, prosile so bossa, da naj zaznamuje mojo suknjo.

"God d — d!" — zadr se je — "molčite, če ne, bom vse spodil domov!"

Zatem sem šla v delavnico na Blue Island ave. in Polk St. Majhna delavnica je v rokah jednega samega lastnika po imenu Ralph Neumielle. Vprašal me je kaj znam. Povedala sem, da delam podkladke na moških suknjah, prišivam gumble in dogotavljam. Dejal je: "Dobro; pridi v pondeljek."

Ko je minul prvi dan mojega dela, sem ga vprašala če je zadovoljen z mano. "Da", je odvrnil. "Koliko mi bofe plačali?" vprašam dalje.

"Im! Odvisno je kaj boš delala. Najrajši bi, da si preddelavka in da naučiš te 'greenhorne' kako se dela."

V delavnici je bilo deset žensk. Nobena ni znala niti besedice angleškega.

Odgovorila sem: "Ako te ženske ne delajo dobro, jaz vem za izkušene delavke če jih hočete."

"Nak! Izkušeni delavk pa ne maram, kajti moral bi jim plačati več. Ti-le 'greenhorni' ne vedo nič; delajo hitro za majhno plačo."

"All right."

Drugi dan sem začela kot preddelavka. Dekleta so me takoj vprašale: "Klara, ti si zdaj naša preddelavka, koliko nam boš plačala na teden?"

Izgovorila sem se, da sem komaj nastopila službo; da še ne poznam razmer. Govorila bom pa z bossom in jim sporočila naslednji dan.

Zvečer stopim k gospodarju in ga vprašam koliko plačuje šiviljam.

"Imajo po šest dolarjev na teden, a vsaka mora zgotoviti najmanj deset suknj na dan."

Zraven je zahteval zelo fino delo. Pri finem delu pa vzame suknja najmanj poldrugo uro. In deset suknj na dan — šest dolarjev na teden!

Zmajala sem z glavo.

"Ne vrjame, da bi mogle toliko napraviti in samo za šest dolarjev."

"Kaj te briga! Da imaš le ti dobro plačo."

Drugo jutro povem delavkam kaj je rekel boss:

"Vsaka mora izvršiti deset suknj na dan; plača je pa šest dolarjev."

Malo je manjkalo, da niso za-

plakale. "Ob tej plači ne moremo živeti... Ni mogoče — ni mogoče! Kajše delamo od komada" — tarnale so enoglasno.

Potolazila sem jih, da bom še enkrat govorila z bossom.

"Pa dobro" — dejal je, ko sem mu razložila, da dekleta niso zadovoljne s plačo in da deset suknj je le preveč — "daj jim delo od komada. Modrejše niso od mene."

"Koliko bote pa plačali od suknje?"

"Trinajst centov."

"Bilo je še slabše kot poprej."

"To je pre malo."

"To je vse, kar morem plačati. Ako jim ni prav, pa vse zapodim na cesto. Dovolj je 'greenhornov', ktere bodo rade delale."

In delale so potrpežljivo — ker niso vedele kod in kam... Mesec pozneje pride boss k meni in reče: "Klara, jezen sem. Cena je padla za petindvajset centov pri vsaki suknji. Kaj naj storim?"

"Obžalujem."

"Vrag! — zdaj moram gledati, da nadomestim teh petindvajset centov. Vzel jih bom pri delavkah. Trinajst centov za suknjo je itak preveč — daj jim dvanaest."

"O moj bog!" — zaihtim — "Trinajst centov je preveč! Tega jim pa ne povem; naznanite delavkam sami."

"Preddelavka si, in tvoja dolžnost je, da izvršuješ moje sklepe."

"Čo je tako," odvrnem jezno, "pa ne maram več biti preddelavka. Rajši sem navadna šivilja kakor druge."

Boss ni rekel nič. Dal mi je delo od komada in plačal sedem in pol centov od suknje. Delala sem podkladke. Trdo delo. Za par dni sem hotela pustiti, toda gospodar me je pridržal z obljubo, da mi plača štirinajst dolarjev na teden če podložim petintrideset suknj na dan. Z največjim naporom sem pa izvršila komaj štirindvajset suknj.

Z namrdnjanim obrazom je prišel boss k meni in zarentačil: "Klara, ti moraš hiteti. Delo mora leteti od rok kakor listje z dreves!"

Bilo mi je kot da bi me s kolom udaril. "Ne delam li dovolj, da bolj več ne morem?"

"Ne morem pomagati. Jaz hočem blago. Ako ne podložiš petintrideset suknj v jednom dnevu, potem nisi za to delo."

V meni je vrelo — pa kaj sem hotela? Morala sem trpeti. Toda me dolgo. Zvedela sem, da je vskipelo v drugih krojačnicah. Dekleta so stopale v štrajk.

Delavnica za delavnico se je praznila in vedno večja je bila armada štrajkujočih sotrpinov.

Čas je prišel. Pozvala sem dekleta, ko so zjutraj prišle na delo: "Prvi glas piščalke, ki se oglasi zunaj, bo znamenje, da izidemo na ulico."

Še tisti dan ravno opoldne je nastal zunaj pred delavnico velik brup. Pfiuuuuuu! — je zablizgnila piščal.

"Pojdimo!" Šla sem prva in vse druge delavke pa za mano — na štrajk.

Chicago, Ill.

Cenjeni sodrug!

Tržaška brezobne tetka, "Edinost" je prinesla članek v katerem daje "nasvete" slovenskim socialistom v stari domovini. Ako bi slovenski socialisti poslušali tetkine nasvete, bi po mnenju člankarja kar čez noč spremenili vse Slovence v socialiste.

Krasni nasveti za te, pa ta "kunštna" glavica, kakeršnih je mnogo na Studencu, izreče socialist, ko pazno prečita klerikalno s šovinistično mastjo zabeljeno godlo.

Sumljivo je, če tetka "Edinost" daje nasvete socialistom. A še sumljivejšje je, če newyorški striček "Glas Naroda" ponatisne te nasvete in jih ponudi ameriškim slovenskim socialistom v prebavo.

Pri obeh listih je enak namen: Ribariti v kalnem, sugestirati ljudem, katerim sta "Edinost" in "Glas Naroda" sv. pismo, da je danes isto število slov. socialistov kot je bilo pred 20 ali 30. leti.

Število slov. delavcev, ki verjamejo v recepte "Edinosti", "Glas Naroda" in sličnih delav-

kih (?) listov, se rapidno krči z vsakim dnem. Storitni je bilo treba nekaj, da jim zadnji delavec ne obrnejo hrbet.

Tržaška tetka je do danes še redno prihajala z nasveti za slov. socialiste. Kedar so slov. delavci v Trstu in okolici zapuščali nje vrste v večjem številu in prihajali v socialistični tabor. Točno so ji pa sledili drugi meščanski listi, ki so občutili, da se slov. delavci ne dajo voditi za nos, da pričenjajo misliti samostojno, ne zmeneč se za nasvete narodnih pravakov.

Ta star in že izrabljen maneuver je tetka sedaj zopet obnovila kot "ultimo ratio": če pomaga, je dobro, ako pa ne pomaga, pa tudi mnogo škoditi ne more. To sredstvo je nekakšen Blažev žegen, ki ne koristi in ne škodi.

Striček v New Yorku, ki je že večkrat ponatisnil "modrosti" tržaške tetke, ne da bi preiskal koliko je jedra in logike v članku, je ponatisnil tudi sedaj članek, da je napolnil prostor in se postavil kot petletni Francev v brzostrelnih hlačicah, kateremu je tetka vse, ki mu nosi pokvarjene slaščice, kakeršne so na prodaj pred vsako cerkvijo, kedar je žeganje.

Najsmešnejše v članku je, da dajejo nasvete socialistom, da bi pomnožili svoje čete. Te nasvete je toliko smatrati resnim, kot njih namene čednim.

Ako bi tetki v Trstu in stričku v New Yorku bilo res za socializem, tedaj bi njihju uredniki toliko čitali o socializmu, socialističnih programih, o razpravah in zaključkih na socialističnih kongresih, da bi vsaj za silo vedeli, kaj je socializem, kaj socialisti hočejo, kakšni so njih cilji in načela.

Smešno je pa, če kdo daje socialistom nasvete, pa ne pozna socializma, socialističnih načel in ciljev.

Za te vrste modrijane je še danes v polni moči stari latinski rek: Če bi molčali, bi ostali filozofje.

M. K — c.

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? — Če jo še niste, storite to takoj, da se vam ne ustavi lista.

F. Jansky

zaloga zlatnine ur in verižic

F. Jansky, 3704 W. 26th St., Chicago, Ill.

Domača kuhinja in kavarna

prve vrste je pri Matildi Žitkovič, 1805 So. Center Ave., Chicago, Ill.

A. R. Belmont, cvetilčar

ima v zalogi vse vrste svežih in umetnih cvetic Zaloga las in kit 3706 W. 26th St., blizu Lawndale ul. TELEFON LAWDALE 497.

Chicago, Ill.

Ako želite dobre čevlje

po zmerni ceni, se oglašite pri Frank Dedek-u 3810 W. 26th St., Chicago, Ill.

JOS. PREZEL, Slovenska Grocerija, 1932 West 22nd Street, med Robey in Lincoln ul. VOZI NA DOM.

M. A. Weisskopf, M. D. Izkusjen zdravnik. Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer. 1842 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Leopold Saltiel ODVETNIK v kazenskih in civilnih zadevah. Auto Phone 6065. Office Phone Main 3065 Residence Phone Irving 4174 URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

John Mladič 2236 So. Wood St. Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR 1237-1st St., La Salle, Ill. Toči vse, gostilni podrejnje pijače in se priporoča rojakom na obliem obliem

POZOR! SLOVENCI! POZOR! SALOON s modernim kegljiščem Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter usijake smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. Postrežba točna in isborna. Vsem Slovcem in drugim Slovcem se toplo priporoča. MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR! Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča

John Mladič 2236 So. Wood St. Chicago

Leopold Saltiel ODVETNIK v kazenskih in civilnih zadevah. Auto Phone 6065. Office Phone Main 3065 Residence Phone Irving 4174 URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

John Mladič 2236 So. Wood St. Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR 1237-1st St., La Salle, Ill. Toči vse, gostilni podrejnje pijače in se priporoča rojakom na obliem obliem

POZOR! SLOVENCI! POZOR! SALOON s modernim kegljiščem Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter usijake smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. Postrežba točna in isborna. Vsem Slovcem in drugim Slovcem se toplo priporoča. MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR! Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča

John Mladič 2236 So. Wood St. Chicago

Posredovalna pisarna za nakup in prodajo je hiš, stavbišče itd. PETER MATELIČ, Škofja ulica št. 10, Ljubljana (Kranjsko)

ima naprodaj različne hiše z in brez vrtov, dalje, koncesionirane obrte V staro domovino potujočime se priporočam, da se zaupno obrnejo na to pisarno.

LOUIS RABSEL moderno urejen salun NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS. Telefon 1199.

Angleščina brez učitelja! Slovensko Angleško Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA, 538 W. 145 St., New York, N. Y. Največja zaloga slov. knjig. Pišite po cenik!

Najboljše in najfinejše obleke so po nizki ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ, 16—18 N. Halsted St., Chicago. Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov. Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

FRANK UDOVIČ, EKSPRESMAN 1643 Blue Island Avenue, CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža po-istvo, premog, drva in drugo. Oglašite se pri nem. Oddaljeni rojaki naj pišejo do pisnico.

Vse pritožbe glede uredništva in upravnistva naj se pošiljajo direktno predsedniku "Jugoslav. del. tisk. družbe" Franku Podlipcu, 604 N. Curtis, Chicago, Ill.

ROJAKI v Waukeganu! Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan. Pri njemu je vse najbolje. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

POZOR! JOHN HROVAT, Hrvatsko-slovenski brivec se priporoča jugoslovanom za mnogobrojen obisk. Brivnica prvega razreda. 1707 S. Center ave., CHICAGO.

POZOR! SLOVENCI! POZOR! SALOON s modernim kegljiščem Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter usijake smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. Postrežba točna in isborna. Vsem Slovcem in drugim Slovcem se toplo priporoča. MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR! Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča

John Mladič 2236 So. Wood St. Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR 1237-1st St., La Salle, Ill. Toči vse, gostilni podrejnje pijače in se priporoča rojakom na obliem obliem

POZOR! SLOVENCI! POZOR! SALOON s modernim kegljiščem Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter usijake smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. Postrežba točna in isborna. Vsem Slovcem in drugim Slovcem se toplo priporoča. MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR! Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro visko. Se priporoča

John Mladič 2236 So. Wood St. Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR 1237-1st St., La Salle, Ill. Toči vse, gostilni podrejnje pijače in se priporoča rojakom na obliem obliem

POZOR! SLOVENCI! POZOR! SALOON s modernim kegljiščem Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter usijake smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. Postrežba točna in isborna. Vsem Slovcem in drugim Slovcem se toplo priporoča. MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave. Chicago

POZOR! Podpisani naznanjam rojakom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave